

ZAKŁAD SŁUŻBY KRYMINALNEJ

156

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Katarzyna Bakalarczyk-Burakowska

OCHRONA PRAW AUTORSKICH
MATERIAŁÓW PUBLIKOWANYCH W INTERNECIE

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI

Legionowo 2017

Korekta, skład i druk:
Wydział Wydawnictw i Poligrafii
Centrum Szkolenia Policji w Legionowie
Nakład 25 egz.

Spis treści

Wstęp	5
1. Istota prawa własności intelektualnej	6
1.1. Prawo autorskie i prawa pokrewne	6
1.1.1. Przedmiot prawa autorskiego	6
1.1.2. Ochrona części utworu	7
1.1.3. Wyłączenia spod ochrony	8
1.2. Podmiot prawa autorskiego	9
1.2.1. Twórca	9
1.2.2. Utwory współautorskie	9
1.2.3. Inne podmioty prawa autorskiego	10
2. Ochrona praw autorskich materiałów publikowanych w Internecie	12
2.1. Przedmiot ochrony	12
2.2. Podmiot ochrony	13
2.3. Treść prawa autorskiego	14
2.3.1. Zwielokrotnienie utworu w ramach art. 23 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych	14
2.3.2. „Przedruk internetowy”	14
2.3.3. Licencja dla bibliotek on-line	15
2.3.4. Licencja dla celów dydaktycznych i naukowych	15
2.3.5. Projekt Google	16
3. Odpowiedzialność za naruszenie prawa autorskiego w Internecie	17
3.1. Odpowiedzialność dostawcy zawartości sieci	17
3.2. Odpowiedzialność dostawcy usług w sieciach (<i>service provider</i>)	17
3.3. Przechowywanie utworów na stronach internetowych	18
3.4. Odpowiedzialność użytkownika końcowego	18
3.5. Odpowiedzialność za odesłania	19
3.6. Blokowanie dostępu do platform internetowych przez dostawcę Internetu	19
3.7. Piractwo i transfer plików MP3	20
Podsumowanie	21
Bibliografia	22

Internet stanowi miejsce, w którym obecnie najczęściej dochodzi do naruszania przepisów ustawy o prawach autorskich. Wynika to nie tylko z faktu, że nie jest ona w sposób wystarczający dopasowana do funkcjonowania w przestrzeni wirtualnej, a co za tym idzie – nie uwzględnia wszystkich pojawiających się problemów, ale przede wszystkim jest rezultatem tego, że Internet umożliwia szybkie i bezproblemowe powielanie i ściąganie (bezpłatne) różnego rodzaju utworów (filmów, książek, muzyki). Brak dostosowania przepisów prawa do zmieniającej się rzeczywistości – zwłaszcza tej odnoszącej się do postępu technologicznego – tworzy sprzyjające warunki do pojawiających się nadużyć.

Celem pracy jest wskazanie, w jaki sposób kwestia praw autorskich funkcjonuje w ramach Internetu i czy są one respektowane.

Materiały dydaktyczne składają się z trzech części. Pierwsza z nich stanowi omówienie istoty prawa własności intelektualnej. Wskazano tutaj przedmiot prawa autorskiego, a także wyszczególniono ochronną część utworu i zasady wyłączenia spod ochrony. Jednocześnie omówiono kluczowe podmioty prawa autorskiego, takie jak twórcę, utwory współautorskie, oraz wskazano inne podmioty, które mogą zyskać takie prawa. W rozdziale drugim poruszono specyfikę ochrony praw autorskich materiałów publikowanych w Internecie. Poza charakterystyką przedmiotu i podmiotu ochrony, pokrótce omówiono również najważniejsze treści prawa autorskiego. Wskazano tutaj pojęcie zwielokrotnienia utworu na podstawie art. 23 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, kwestie licencji dla bibliotek on-line oraz licencje dla celów dydaktycznych i naukowych, a także problem projektu uruchomionego przez Google. Ostatnią część materiałów dydaktycznych poświęcono omówieniu odpowiedzialności za ewentualne naruszenie praw autorskich w Internecie. Poruszono tutaj zakres odpowiedzialności dostawcy, zarówno zawartości sieci, jak i usług (czyli *service provider*), oraz użytkownika końcowego, a także kwestie dotyczące przechowywania utworów na stronach internetowych, możliwość blokowania dostępu do platform internetowych przez danego dostawcę oraz problematykę piractwa i transferu plików MP3.

Materiały dydaktyczne zostały przygotowane na podstawie dostępnej literatury przedmiotu, obowiązujących aktów prawnych, jak również artykułów, publikacji prasowych i internetowych.

1. Istota prawa własności intelektualnej

1.1. Prawo autorskie i prawa pokrewne

1.1.1. Przedmiot prawa autorskiego

Przedmiotem „prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o samodzielnym i mocno indywidualnym charakterze, który został ustalony w dowolnej postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia oraz metody wyrażenia (czyli utwór). W szczególności przedmiotem prawa są utwory: wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi, plastyczne, fotograficzne, lutnicze, wzornictwa przemysłowego, architektoniczne, muzyczne i słowno-muzyczne, sceniczne, sceniczno-muzyczne oraz choreograficzne i pantomimiczne. Ochroną objęty może być wyłącznie sposób wyrażania; nie są objęte ochroną odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne. Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną. Ochrona przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności”¹.

Z powyższego zapisu wynika, że każda treść, niezależnie od formy jej stworzenia, podlega ochronie i nie powinna być kopiowana ani udostępniana przez osoby do tego upoważnione. Każde nieuprawnione dysponowanie treścią podlega odpowiednim konsekwencjom prawnym twórcy, lecz jest prawem przyrodzonym, immanentnym jego osobie, a mianowicie – prawem do przeciwstawienia się próbie osoby trzeciej zmuszenia go do mówienia wbrew swej woli².

Podstawą współczesnej koncepcji prawa autorskiego są cztery zasady³:

- prawo naturalne – mówiące o tym, że autor ma przyrodzone prawo do własności efektów swojej pracy, a co za tym idzie – powinien mieć wpływ na kontrolę publikowania swojego dzieła i wyrażania sprzeciwu wobec działań, na które on się nie zgadza lub które naruszają integralność jego dzieła;
- sprawiedliwa zapłata za wykonaną pracę;
- zapłata ma stanowić zachętę do dalszego tworzenia;
- autorzy powinni być stymulowani do tworzenia w celu rozwoju nauki i kultury (wymiar społeczny).

Wartością chronioną przez autorskie prawa osobiste, a przy tym tą, która najczęściej zostaje naruszona, jest nieograniczona w czasie i niepodlegająca zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem. Tworzy się ona w chwili opracowania dzieła. Stanowi zjawisko pozaprawne, które ma w dużej mierze charakter głównie emocjonalny, a także intelektualny i psychologiczny. Warto podkreślić, że więź ta pozostaje niezagrożona również wtedy, kiedy sam autor chce ją zerwać, wypierając się swojego dotychczasowego dorobku⁴. Należy podkreślić, że trwa ona także wówczas, kiedy sam autor traci możliwość sprawowania pieczy nad dziełem i chro-

---

¹ Art. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 666, z późn. zm.).

² A. Niżankowska, *Prawo do integralności utworu*, wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 43–45.

³ Tamże, s. 43–45.

⁴ Tamże, s. 75–78.

nieniem swoich dóbr osobistych, czyli utrzymuje się ona również po jego śmierci, co oznacza, że jest całkowicie nieograniczona w czasie i nie podlega ani zbyciu, ani zrzeczeniu się⁵.

Najważniejszymi prawami autorskimi są: prawo do autorstwa utworu i do oznaczenia go swoim nazwiskiem czy też pseudonimem (lub publikowaniem go anonimowo), prawo do nienaruszalności treści, a także formy utworu i jego odpowiedniego wykorzystania (profesjonalne i rzetelne, odwzorowujące oryginał, decydowanie o pierwszym udostępnieniu utworu, a także nadzór nad metodami wykorzystania utworu).

Kluczowe jest tutaj prawo do integralności utworu. Najważniejszą regulacją obowiązującą w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych jest art. 16, który mówi, że twórca ma prawo do nienaruszalności treści oraz formy utworu, a także do rzetelnego wykorzystania danego utworu. Oznacza to, że nikt nie ma prawa wprowadzać jakichkolwiek zmian w utworze, bez uprzedniej konsultacji z autorem⁶. Jest to obowiązek, który ciąży na wszystkich, niezależnie od okoliczności, w których dany utwór będzie wykorzystywany (jest niezależny od zawartej umowy, działania w obrębie dozwolonego prawnie tzw. użytku publicznego czy też wygaśnięcia autorskich praw majątkowych)⁷.

1.1.2. Ochrona części utworu

Zgodnie z definicją art. 1 ustawy o prawie autorskim utwór jest to każdy przejaw jakiegokolwiek działalności twórczej cechującej się indywidualnym charakterem, który został ustalony w dowolnej postaci, niezależnie od jego wartości, przeznaczenia oraz sposobu wyrażenia⁸. Stanowi zatem dobro niematerialne, którego istnienie jest niezależne od danego przedmiotu materialnego, na którym został utrwalony. Dane dobro niematerialne może być uznane za utwór, jeśli spełni odpowiednie przesłanki. Przede wszystkim musi stanowić efekt działalności twórczej, czyli takiej, która prowadzi do tworzenia nowych bytów – wytworu intelektualnego wzbogacającego zastany stan rzeczy. Ponadto utwór powinien posiadać całkowicie indywidualny charakter wynikający albo ze statystycznej jednorazowości, albo z oryginalności⁹. Wszystkie wyszczególnione tutaj przesłanki powinny być spełnione łącznie, co pozwala na przyznanie ochrony wybranemu utworowi.

Jak zostało wcześniej powiedziane, zgodnie z art. 1 ustawy o prawie autorskim, utwór musi zostać ustalony w dowolnej postaci. Przez to pojęcie rozumie się takie uzewnętrznienie utworu, dzięki któremu możliwa jest jego percepcja przez osoby inne niż sam twórca: „Ustalenie to przybranie przez dany utwór dowolnej postaci, nawet tej najbardziej nietrwałej, jednak która jest jednocześnie na tyle stabilna, aby cechy oraz treść utworu były w stanie wywrzeć odpowiedni efekty artystyczny”¹⁰. Sam proces ustalania utworu jest jednak niezwykle istotny. Dopiero od tego momentu staje się przedmiotem ochrony przewidzianym w odpowiednich przepisach prawnych. Jest to bowiem jednoznaczny sygnał sugerujący zakończenie procesu tworzenia utworu, którego efekt uzyskuje zdolność percepcyjną – możliwość postrzegania danego dzieła przez inne osoby. Pozwala to na pewne oderwanie się utworu od autora¹¹.

Należy jednak podkreślić, że ochronie podlegają również dzieła, które nie zostały ukończone – oznacza to, że chronione są także powstające fragmenty, szkice, plany czy projekty dzieła. Ważne jest, aby każdy z tych elementów spełniał wszystkie cechy utworu. Przyznanie

---

⁵ Tamże.

⁶ R. Markiewicz, *Zabawy z prawem autorskim*, wyd. Wolters Kluwer, Warszawa, 2015, s. 64–68.

⁷ Tamże.

⁸ M. Późniak-Niedzielska, *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Zarys wykładu*, wyd. Branta, Bydgoszcz–Warszawa 2007, s. 16–18.

⁹ Tamże.

¹⁰ Z. Okoń, *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s. 19–21.

¹¹ Tamże.

ochrony nie jest uzależnione od wypełnienia jakichkolwiek formalności. Oznacza to, że twórca nie ma obowiązku dokonywania jakichkolwiek zgłoszeń swojego utworu czy jego rejestracji lub umieszczania zastrzeżeń praw autorskich na poszczególnych egzemplarzach swojego dzieła. Bez znaczenia jest tutaj także sama wartość utworu, czyli jego ogólny poziom artystyczny, naukowy lub merytoryczny oraz jego przeznaczenie, cel i funkcje, które powinien spełniać.

1.1.3. Wyłączenia spod ochrony

Wyłączenie spod ochrony autorskoprawnej zostało zdefiniowane w art. 4 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Wyłączone spod ochrony zostały zatem: akty normatywne i ich projekty urzędowe, urzędowe dokumenty, materiały, a także znaki i symbole, opublikowane opisy patentowe czy ochronne, jak również proste informacje prasowe¹².

Potrzeba dokonania tego wyłączenia, w odniesieniu do wymienionych powyżej pozycji, została dostrzeżona jeszcze w Konwencji Berneńskiej (Dz. U. z 1935 r. Nr 84, poz. 515, art. 2 ust. 4 tekstu paryskiego). Dzięki temu możliwe jest poszanowanie prawa do uzyskiwania informacji dotyczących zdarzeń legislacyjnych, jak również swobodnego dostępu do aktów normatywnych. W tym przypadku kwestią nadrzędną jest konieczność poszanowania interesu społecznego – mniej istotna jest kwestia ochrony praw autorskich.

Przez pojęcie aktu normatywnego najczęściej rozumie się ustawy, a także wszelkie rozporządzenia, umowy międzynarodowe i wszystkie akty prawa lokalnego. Dodatkowo odnosi się to do wszystkich ich projektów. Należy jednak podkreślić, że spod tego prawa wyjęte zostały jednak tłumaczenia, chyba że one także mają charakter urzędowy (np. dotyczy to konwencji międzynarodowych, które są publikowane w Dzienniku Ustaw). Jednocześnie ochronie podlegają zbiory tych praw (art. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych), jak również komentarze, które często im towarzyszą¹³.

Z kolei termin „dokument urzędowy” pojawia się najczęściej w odniesieniu do przepisów proceduralnych zawartych w Kodeksie postępowania cywilnego lub administracyjnego. Warto zaznaczyć, że zakres ich użycia skupia się głównie na ich określonej wartości dowodowej. Nie tworzy się natomiast ogólnej definicji tego pojęcia. Jak wynika z praktyki prawniczej, dokumentami urzędowymi są również pisma przygotowane oraz wydawane we właściwej formie przez uprawnione do tego organy. Zwykle zawierają one w sobie pewną relatywną treść – potwierdzenie lub zaprzeczenie wybranego zdarzenia czy okoliczności lub przysługującego prawa, lub ustalenie określonych norm zachowania się w danej sytuacji. Jest to pewnego rodzaju uzupełnienie „aktu prawnego”¹⁴. Warto podkreślić, że szczególne wątpliwości pojawiają się głównie na gruncie ustalenia znaczenia takich pojęć, jak: „urzędowe materiały, znaki i symbole, z uwagi na posiadane przez te terminy szerokie znaczenie. Badanie zakresu użytego przez ustawodawcę pojęcia będzie opierało się na stwierdzeniu urzędowego charakteru tych przedmiotów. Zdaje się, że urzędowymi materiałami możemy nazwać te, które pochodzą od urzędu lub za które urząd jest odpowiedzialny. W tej grupie będą się mieścić m.in. urzędowe uzasadnienia aktów prawnych, formularze, wzory pism, testy egzaminacyjne, pisma procesowe włączone do akt sprawy, herby miast i innych jednostek administracyjnych, pieczęcie, ordery, stemple, znaki kontrolne i gwarancyjne, czy też znaki drogowe”¹⁵.

Opublikowane opisy patentowe oraz ochronne są powszechnie dostępne, a korzystanie z nich nie podlega żadnym ograniczeniom i wynika bezpośrednio z istoty oraz z ogólnej funkcji

¹² Art. 4 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

¹³ M. Wiśniewska, *Wyłączenie spod ochrony autorskoprawnej*, http://lexplay.pl/arttykul/prawo_autorskie/Wylaczenie-spod-ochrony-autorskoprawnej [dostęp: 15 grudnia 2016 r.]

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

systemu ochrony danej własności przemysłowej. Należy podkreślić, że w dużej mierze zaczynają być one chronione dopiero po ich opublikowaniu. Jednocześnie przyjęło się uważać, że prawo to nie dotyczy również znaków towarowych, ponieważ podlegają one ochronie niezależnie od tego, jaki poziom ochrony wynika z ich bezpośredniej rejestracji¹⁶.

Informacje prasowe to materiały, które nie cechują się oryginalnością, a ich jedynym zadaniem jest krótkie przekazanie informacji o konkretnych zdarzeniach. Nie zawierają one żadnych indywidualnych ocen czy komentarzy.

1.2. Podmiot prawa autorskiego

1.2.1. Twórca

Twórca jest najważniejszą osobą w prawie autorskim. To on, dzięki podejmowanym działaniom tworzy odpowiedni utwór. Dlatego też to właśnie jemu, co do zasady, musi przysługiwać najważniejsza ochrona prawna. Należy podkreślić, że twórcą może być człowiek jako osoba fizyczna¹⁷. Co ciekawe, nie występują tutaj żadne ograniczenia, jeśli chodzi o jego wiek czy stan psychiczny. Oznacza to, że za twórcę można uważać zarówno dziecko czy nastolatka, którzy jeszcze nie mają zdolności do podejmowania czynności prawnych lub są one w znacznym stopniu ograniczone, jak i może być to osoba pełnoletnia posiadająca prawo do pełnej zdolności do podejmowania czynności prawnych. Twórcą może być także osoba, która cechuje się złym stanem zdrowia psychicznego czy tworząca pod wpływem środków odurzających¹⁸. Należy jednak podkreślić, że nie ma on jednak prawa dysponowania swoimi prawami majątkowymi bez uzyskania odpowiedniej zgody od swojego przedstawiciela ustawowego (rodzica, opiekuna, kuratora).

Mimo że prawa autorskie dotyczą osób różnego pochodzenia i posiadających różne obywatelstwo, to polska ustawa chroni przede wszystkim interesy twórców posiadających polskie obywatelstwo lub obywatelstwo krajów członkowskich Unii Europejskiej, a także krajów należących do Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu.

Twórcą nie może być uznany: Skarb Państwa, gmina, stowarzyszenie, spółka z o.o., program komputerowy czy zwierzę.

Prawo autorskie zakłada domniemanie autorstwa, co oznacza, że twórcą jest więc ta osoba, której nazwisko przedstawiono na egzemplarzu danego utworu lub które zostało podane do publicznej wiadomości w dowolnie wybrany sposób, a w kontekście wybranego utworu. Autorstwo można obalić jednak wyłącznie za pomocą wszczęcia odpowiedniego procesu sądowego¹⁹.

1.2.2. Utwory współautorskie

Współtwórczość w odniesieniu do prawa autorskiego oznacza, że dane dzieło stanowi wynik działań podejmowanych przez przynajmniej dwie osoby. Kluczową przesłanką jest współpraca mająca na celu nadanie dziełu konkretnego i ostatecznego kształtu. To również konieczność występowania pewnej więzi pomiędzy twórcami uczestniczącymi w procesie two-

---

¹⁶ Z. Pinkalski, *Wyłączenie spod ochrony prawnoautorskiej – art. 4 prawa autorskiego i przepisów pokrewnych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2009, nr 4, s. 36–46.

¹⁷ M. Poźniak-Niedzielska, *Prawo autorskie i prawo pokrewne*, s. 32–34.

¹⁸ A. Poszewicki, *ABC praw autorskich*, wyd. FIKa, Olsztyn, 2012, 9–11.

¹⁹ Tamże.

rzenia (wspólne tworzenie planu i zarysu dzieła, jego przesłania, zsynchronizowanie całości z zachowaniem możliwości podzielenia zadań). Można więc powiedzieć, że pomiędzy twórcami musi istnieć pewnego rodzaju porozumienie, które jest zawierane jeszcze przed przystąpieniem do realizowania danego utworu czy dzieła, choć nie stanowi to normatywnej przesłanki współtwórczości. Jest jednak postrzegane jako faktyczne działanie wspólne podejmowane celem stworzenia wspólnego dzieła²⁰.

Jak wynika z art. 9 ustawy o prawie autorskim, współtwórcom przysługuje prawo autorskie wspólne, a jednocześnie zakłada się, że udziały włożone przez poszczególne osoby w przygotowanie dzieła były równe. Choć oczywiście, każdy z twórców może domagać się zdefiniowania tej wielkości przez sąd. W tym celu musi jednak udowodnić wkład pracy twórczej²¹.

Każdy współtwórca danego dzieła może realizować prawo autorskie samodzielnie, jedynie do swojej części utworu, tak aby nie ingerować w prawa przysługujące pozostałym osobom. Do wykonywania prawa autorskiego do całego utworu wymagana jest jednak zgoda wszystkich osób współtworzących dany utwór. Jeśli nie uzyska się takiej zgody, można domagać się tego przed sądem, który może wydać stosowne orzeczenie, przy jednoczesnym uwzględnieniu interesów wszystkich współtwórców²². Jednocześnie każdy współtwórca ma możliwość dochodzenia swoich roszczeń z tytułu naruszenia praw autorskich do całego utworu. Uzyskują oni świadczenia odpowiadające wielkości ich udziałów (nie muszą być one zatem równe, jeśli okaże się, że każdy ze współtwórców w różnym stopniu przyczynił się do ostatecznego powstania danego utworu).

We wszystkich kwestiach, które nie zostały zdefiniowane w ustawie, przyjmuje się odpowiednie przepisy Kodeksu cywilnego odnoszące się do kwestii współwłasności w częściach ułamkowych. Najczęściej sprowadza się to do: „dopuszczalności rozporządzania swoim udziałem przez poszczególnych współtwórców, także bez zgody pozostałych współuprawnionych, podobnie jak w przypadku współwłasności w częściach ułamkowych”²³. Należy tutaj jednak podkreślić, że w wybranych kwestiach „dopuszczalność stosowania tych przepisów jest sporna. Odnosi się to przede wszystkim do zniesienia wspólności prawa autorskiego. W doktrynie prawa wyrażono pogląd, że już z natury wspólności prawa autorskiego wynika, iż żądanie jej zniesienia jest niedopuszczalne”²⁴. Współtwórcy dzieła mają natomiast prawo do stworzenia odpowiedniej umowy, gdzie określają sytuacje, w których dopuszczalne jest zniesienie tej wspólności, jej trybu, oraz ustalają prawa, a także obowiązki poszczególnych współtwórców²⁵.

1.2.3. Inne podmioty prawa autorskiego

Jednym z podmiotów, który również może być uprawniony do korzystania z praw autorskich, jest pracodawca. Zyskuje on stosowne uprawnienia do eksploatacji zarobkowej danego utworu czy dzieła, które powstają na skutek wypełniania odpowiednich obowiązków przez pracowników. Mowa tutaj o tzw. utworach pracowniczych.

Pracodawca dostarcza swojemu pracownikowi odpowiednie narzędzia, środki finansowe, zaplecze do realizacji danego dzieła, a także pozwala mu na jego upowszechnienie. Zasady te zostały uregulowane w art. 12 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Na jego podstawie pracodawca zyskuje majątkowe prawa autorskie do wszystkich utworów, które

²⁰ M. Poźniak-Niedzielska, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, s. 34–37.

²¹ Art. 9 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

²² Tamże.

²³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, z późn. zm.), art. 198 k.c.

²⁴ M. Poźniak-Niedzielska, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, s. 34–37.

²⁵ Tamże.

pracownik stworzył na skutek wykonywanych przez niego obowiązków wynikających z podejmowanego stosunku pracy i na udostępnianym przez pracodawcę sprzęcie. Inną przesłanką pozwalającą na nabycie praw autorskich majątkowych jest fakt, że celem zawartej umowy między pracodawcą a pracownikiem jest stworzenie danego utworu. Jednocześnie ważne jest, aby zgodnym zamiarem każdej ze stron było uzyskanie przez pracodawcę tych praw majątkowych²⁶.

Prawa może posiadać także producent lub wydawca, choć w ustawie pojęcia te nie zostały zdefiniowane w sposób jednoznaczny. Nie ma tutaj również zaznaczonej wyraźnej granicy, która dzieli producenta od wydawcy. Jest to najlepiej widoczne w art. 11 prawa autorskiego. Można zatem przyjąć, że wydawca to osoba fizyczna i prawna, decydująca się na wydanie druku danego utworu, choć często tym działaniom towarzyszą inne czynności (promocja, sprzedaż itp.)²⁷.

Podmiotem, który również może mieć dostęp do praw autorskich, jest instytucja naukowa zatrudniająca danego twórcę czy naukowca. W myśl art. 14, jeśli nie postanowiono inaczej, to właśnie instytucja naukowa posiada pierwszeństwo opublikowania danego utworu naukowego, który został opracowany przez jej pracownika. Do tego, aby dana instytucja mogła uzyskać takie prawa, musi istnieć stosunek prawny pomiędzy nią a twórcą.

Podkreślono także, że instytucja naukowa ma możliwość korzystania z danego materiału naukowego bez konieczności przyznawania dodatkowego wynagrodzenia dla jego twórcy. Ponadto może udostępniać go osobom trzecim (pod warunkiem że zostało to zawarte w umowie)²⁸.

---

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże.

²⁸ Art. 14 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

2. Ochrona praw autorskich materiałów publikowanych w Internecie

---

2.1. Przedmiot ochrony

Przedmiotem ochrony są m.in. multimedia, które stanowią swoiste połączenie tradycyjnych środków wykorzystywanych do komunikacji werbalnej, wizualnej oraz audialnej. Jest to konsekwencja znacznego postępu informatycznego, a także swoisty przełom w zakresie metod komunikacji²⁹. Warto podkreślić, że ani prawo międzynarodowe, ani polska ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie definiują w sposób jednoznaczny pojęcia „multimedia”. Zwykle określa się za jego pomocą każdy typ dzieła, które za swoje środowisko „naturalne” postrzega zarówno komputer, jak i Internet. Jednocześnie są to utwory, które zostały oddzielnie wyszczególnione w ustawie (a omówiono je powyżej). Można jednak przyjąć, że terminem multimedia można nazwać każdy typ nowej technologii i produktów z nią związanych – od interaktywnych programów telewizyjnych do usług multimedialnych, książek wirtualnych itp.³⁰

Można zatem powiedzieć, że multimedia to swoiste połączenie poszczególnych kategorii utworów, które w sposób tradycyjny są postrzegane przez prawo autorskie wraz z materiałami, które w tej kategorii się nie mieszczą. Często zawierają się tutaj również zupełnie nowe formy wyrazu artystycznego, które określa się mianem „sztuki cybernetycznej”. Można do nich zaliczyć m.in.: muzykę tworzoną za pomocą komputera lub grafikę komputerową. Cechą charakterystyczną tych utworów jest przede wszystkim sposób ich powstania, czyli z wykorzystaniem odpowiednich programów komputerowych, a także fakt, że mogą być rozpowszechniane za pomocą sieci informatycznych³¹. Dodatkowo również cechują się interaktywnością (pozwalającą na prowadzenie swobodnego dialogu z produktem) oraz szybkością przekazywania i łatwym dostępem. Można je w prosty sposób modyfikować, a także aktualizować czy kopiować i rozpowszechniać³².

Zwykle są one utrwalane w formie cyfrowej (proces digitalizacji), co znacznie upraszcza sposób ich przechowywania (jedna forma – jeden nośnik), natomiast zapis cyfrowy pozwala na zwielokrotnianie dużej liczby danych. W tym przypadku środowisko komputerowe jest niezbędne nie tylko do tworzenia takich utworów, ale również do możliwości korzystania z nich przez użytkowników. Tylko w ramach tego środowiska mogą być uzewnętrzniane, przechowywane oraz zwielokrotniane³³.

Z uwagi na brak jednolitej definicji utworu multimedialnego nie ma również wyjątkowych regulacji prawnych, które mogą ją określać. Trudno jest także stwierdzić, jakie przepisy można dopasować do konkretnych typów utworów oraz czy można stosować wobec nich istniejące dotychczas kategorie, czy jest konieczne opracowanie nowego katalogu. Ich jednoznaczność

---

²⁹ J. Szyjewska-Bagińska, *Utwór multimedialny jako elektroniczna baza danych*, wyd. OW Branta, Bydgoszcz–Szczecin 2010, s. 46–48.

³⁰ Tamże.

³¹ D. Flisak, *Utwór multimedialny w prawie autorskim*, wyd. Wolters Kluwer, Warszawa, 2008, s. 39–43.

³² Tamże.

³³ Tamże.

kwalifikację prawną utrudnia dodatkowo fakt, że między nimi pojawia się bardzo duża różnorodność, oraz to że nieustannie można znaleźć zupełnie nowe formy twórczości czy możliwości zastosowania i odbioru³⁴. Często pojawia się również pogląd, że niewymagane jest tworzenie żadnej dodatkowej regulacji prawnej, na podstawie której można byłoby im przyznać status ochrony prawnoautorskiej, ponieważ utwory multimedialne nie cechują się dodatkowymi i szczególnymi właściwościami. W większości przypadków zakłada się, że takie utwory stanowią przedmiot ochrony tak długo, jak będą wykazywać cechy twórczości.

Utworem jest również strona internetowa, a konkretnie język html, który z perspektywy polskiego prawa jest typem programu komputerowego. Oznacza to, że podlega on takiej samej ochronie jak wszystkie utwory literackie, jeśli spełni wszystkie przesłanki twórczości oaz oryginalności (można zastosować art. 74 ustawy)³⁵. Należy jednak podkreślić, że ochrona ta obejmuje jedynie formy wyrażenia samego programu. Nie odnosi się natomiast to idei czy zasad, które stanowią jego podstawę. Nie dotyczy to zatem elementów twórczych witryny, czyli takich jak grafika, animacja czy też muzyka, która została wykorzystana do jej działania. W związku z tym za działania twórcze uznaje się indywidualną inicjatywę projektanta oraz programisty. Nie odnosi się to do stosowania rozwiązań, które są jedną możliwością w danym momencie. Jeśli zatem do przygotowania strony zastosowano jedyną dostępną formę lub powstała ona z wykorzystaniem pewnych typowych i powszechnie stosowanych rozwiązań, nie należy się jej ochrona. Oznacza to, że im większy poziom zaangażowania człowieka i jego kreatywności, tym większe prawdopodobieństwo uznania strony internetowej za dzieło (zalicza się je do zbioru utworów, czyli do baz danych). Nie podlega natomiast ochronie strona, do której przygotowania wykorzystano standardowe elementy – zarówno w układzie graficznym, jak i metodach organizacji dostępnych treści. Ochronie nie podlegają także strony generowane automatycznie przez różnego rodzaju programu komputerowe lub aplikacje tworzące schematyczne strony³⁶.

2.2. Podmiot ochrony

W przypadku utworów multimedialnych, które zwykle są utworami zbiorowymi, prawa majątkowe do całości pierwotnie zostają przypisane producentowi. Rzadko zdarzają się sytuacje, w których twórca samodzielnie finansuje swoją pracę³⁷.

Natomiast w przypadku utworów pracowniczych prawa autorskie nabywa pracodawca (art. 12), jeśli mamy do czynienia z działalnością prowadzoną w ramach podejmowania konkretnych pracowniczych obowiązków. Pracodawca ma do nich prawo, jeśli uwzględni to cel umowy o pracę i zamiar poszczególnych stron. Do chwili przyjęcia utworu przez pracodawcę prawami dysponuje jednak twórca. Dotyczy to również do programów komputerowych³⁸.

Problematyczna wydaje się tutaj również kwestia, kiedy twórcą danego dzieła jest oprogramowanie komputerowe. Można wyróżnić w tym przypadku trzy sytuacje. Pierwsza z nich występuje wtedy, gdy program komputerowy jest jedynie wykorzystywany jako narzędzie do pracy twórczej człowieka, a co za tym idzie – nie ma tutaj żadnych wątpliwości co do tego, że dana osoba stworzyła dzieło. Kolejna sytuacja dotyczy wykorzystania określonego programu do realizacji wybranego dzieła, z jednoczesnym założeniem, że zawiera ono elementy cha-

---

³⁴ Tamże.

³⁵ Tamże.

³⁶ Tamże.

³⁷ J. Janas, *Kierunki zmian polskiego prawa autorskiego*, wyd. VaGla.pl, Poznań 2002, s. 40–45.

³⁸ Tamże.

rakterystyczne dla programu. Mamy wówczas do czynienia z dziełem zależnym, jednak nie można mówić o współautorstwie, ponieważ pomiędzy autorem a twórcą programu nie doszło zawarcia żadnego porozumienia³⁹. Ostatnia sytuacja odnosi się do przypadku, w którym utwór jest całkowicie wygenerowany przez program, co utrudnia przyznanie autorstwa – czy to dla autora danego programu, czy to dla jego użytkownika. Wykorzystywane jest wówczas pojęcie twórczości komputerowej, a ostateczne prawa do danego utworu mogą przysługiwać tej osobie, która w sposób legalny nabyła program i stworzyła dane dzieło⁴⁰.

2.3. Treść prawa autorskiego

2.3.1. Zwielokrotnienie utworu w ramach art. 23 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych

W myśl zapisów obowiązujących w art. 23 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, bez uzyskania wcześniejszego zezwolenia twórcy można nieodpłatnie korzystać z utworu, który został już wcześniej rozpowszechniony. Jest to możliwe na własny użytek. Ponadto takiego zezwolenia nie wymaga także przejściowe lub też incydentalne zwielokrotnianie utworów, pod warunkiem że nie ma to samodzielnego znaczenia gospodarczego⁴¹.

Zwielokrotnienie utworu w Internecie może przybrać obecnie dwie podstawowe formy: „downloadingu” (przegrywanie pliku na swój własny komputer), jak również „uploadingu” (umieszczanie utworu na danej stronie internetowej).

Ma ono na celu jedynie przekaz w systemie teleinformatycznym prowadzonym pomiędzy osobami trzecimi, realizowany za pomocą odpowiedniego pośrednika. Ważne jest także, aby było to działanie zgodne z prawem i w ramach praw autorskich udostępnionych przez twórcę czy właściciela.

2.3.2. „Przedruk internetowy”

Przedruk internetowy będzie legalny jedynie wówczas, gdy zostanie zamieszczony bez wprowadzania jakichkolwiek zmian w samej treści. Oznacza to, że w przypadku kiedy zostanie zamieszczona część artykułu lub też zmieni się jego tytuł albo wyeliminuje się poszczególne fragmenty, można uznać, że została tutaj naruszona integralność utworu⁴². Jednocześnie należy podkreślić, że sam fakt, iż dany utwór pojawił się w Internecie, nie musi być równoznaczny z tym, że autor udzielił zgody na korzystanie z niego w sposób nieograniczony – zwłaszcza w obrębie prowadzonej działalności gospodarczej.

Zwykle prawo przedruku odnosi się przede wszystkim do mediów (prasy, telewizji, radio), nie ustalono jednak, czy dotyczy również podmiotów, które prowadzą serwisy i portale internetowe. W art. 25 ust. 4 prawa autorskiego zaznaczono, że przepisy odnoszące się do przedruku mogą być wykorzystywane także do publicznego udostępniania utworów, w taki sposób, by pozwalał każdemu na swobodny do nich dostęp (bez względu na czas i miejsce). Można zatem również zakładać, że chodzi o Internet⁴³. Przepis ten może być jednak interpretowany na dwa sposoby. Jeden stanowi bardziej elastyczne podejście, które pozwala twierdzić, że prze-

---

³⁹ Tamże.

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ J. Barta, *Prawo autorskie*, wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 471–473.

⁴² J. Basińska, *Kiedy przedruk tekstu w Internecie jest legalny*, „Prawo. Gazeta Prawna” 2010, nr 247.

⁴³ Tamże.

druk odnosi się do każdego serwisu, portalu internetowego – niezależnie od jego klasyfikacji jako prasy (w kontekście prawa prasowego). Drugie podejście zakłada, że odnosi się on jedynie do tych serwisów, które odzwierciedlają kryteria charakteryzujące prasę, wyszczególnione w przepisach prawa prasowego⁴⁴.

Warto podkreślić, że mimo iż zgoda twórcy na przedruk nie jest wymagana, to jednocześnie może on się domagać odpowiedniego wynagrodzenia za wykorzystanie swojego utworu. Zwykle dotyczy to artykułów czy też unikalnych wypowiedzi lub fotografii.

2.3.3. Licencja dla bibliotek on-line

Zarówno tworzenie, jak i działanie bibliotek cyfrowych stanowi proces niezwykle złożony, który jest regulowany nie tylko przez ustawę z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642, z późn. zm), ale także przez ustawę o prawach autorskich i pokrewnych oraz ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1030, z późn. zm.)⁴⁵. Należy tutaj jednak podkreślić, że ustawa o bibliotekach nie zawiera żadnych regulacji odnoszących się stricte do bibliotek cyfrowych, jednak obejmuje definicję materiałów bibliotecznych. Zalicza się do nich dokumenty, które stanowią utrwalony wyraz ludzkiej myśli, a które są przeznaczone do rozpowszechniania, bez względu na nośnik fizyczny oraz metody zapisania treści. Są to przede wszystkim różnego rodzaju dokumenty graficzne czy też dźwiękowe, wizualne, audiowizualne lub elektroniczne. Wszystkie zdigitalizowane kopie utworów, które znajdują się w bibliotece cyfrowej, to materiały biblioteczne. Oznacza to, że każda forma rozpowszechniania – również w trybie online – jest jedynie możliwością udostępniania zbiorów. Z tego też względu można założyć, że przepisy obowiązujące w kontekście tradycyjnych bibliotek będą również dotyczyły bibliotek online⁴⁶.

Podczas tworzenia biblioteki online konieczne jest przede wszystkim pozyskanie zdigitalizowanej wersji utworu, która ma być udostępniona w bibliotece. Można też samodzielnie przygotować taką wersję. Należy podkreślić, że pozyskanie wersji cyfrowej danego utworu nie oznacza automatyczne możliwości jej dołączenia do ogólnych zasobów biblioteki. Wymagane jest również zawarcie odpowiedniej umowy z podmiotem, który dysponuje prawami autorskimi. Jeszcze innym sposobem na pozyskanie publikacji i licencji do nich jest możliwość zmiany form zapisu dzieła po tym, jak wygasną do niego prawa autorskie. Dzięki licencji ustawowej (art. 28 ust. 2) biblioteka może retrodigitalizować (skanować całą zawartość tradycyjnych zbiorów) swoje zasoby i udostępniać je za pomocą systemów informatycznych, które są dostępne w siedzibie biblioteki (licencję wprowadzono w 2004 r.)⁴⁷. Oznacza to, że bez uzyskania wcześniejszej zgody twórców biblioteka może udostępniać wersje elektroniczne publikacji tylko na swoim terenie. Jeśli natomiast biblioteka planuje udostępniać swoje zbiory dla wszystkich z wykorzystaniem Internetu, musi uzyskać odpowiednią zgodę od właściciela i przekazać stosowne wynagrodzenie na jego rzecz.

2.3.4. Licencja dla celów dydaktycznych i naukowych

Szczególnie istotnym zapisem prawa autorskiego jest pojęcie dozwolonego użytku dla instytucji oświatowych oraz uczelni. Przepisem regulującym tę możliwość jest przede wszystkim art. 27, który zakłada, że wymienione powyżej podmioty mogą na potrzeby własne, czyli do

---

⁴⁴ Tamże.

⁴⁵ M. Kocójowa, *Przestrzeń informacji i komunikacji społecznej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Bibliotekarstwa i Informatyki Naukowej” 2004, nr 10, s. 115–117.

⁴⁶ Tamże.

⁴⁷ B. Howorka, *Biblioteka cyfrowa i prawa autorskie*, „Bibliotekarz” 2006, nr 10, s. 10–12.

zilustrowania prezentowanych treści oraz w celach stricte dydaktycznych czy też prowadzenia odpowiednich badań naukowych, korzystać z rozpowszechnionych utworów w oryginale lub w tłumaczeniu. Mogą je także zwielokrotnić (odnosi się to do drobnych utworów lub wybranych fragmentów większych utworów). Jest to dozwolone jedynie dla wybranego kręgu osób (ci, którzy nauczają; ci, którzy się uczą lub prowadzą określone badania naukowe), zidentyfikowanego przez omawiane tutaj podmioty. Dotyczy to zarówno wykorzystywanych tekstów, jak i utworów muzycznych czy fotografii, które mają zastosowanie w badaniach naukowych lub w procesie dydaktycznym. Dodatkowo art. 27 zakłada, że w celach dydaktycznych oraz naukowych możliwe jest zamieszczanie i rozpowszechnianie niewielkich utworów w całości lub ich fragmentów w podręcznikach, a także w wypisach czy w antologiach. Chociaż w tym przypadku twórcy takiego dzieła może przysługiwać prawo do odpowiedniego wynagrodzenia.

Oznacza to, że na użytek wewnętrzny danej placówki dydaktycznej możliwe jest swobodne korzystanie z fragmentów utworów, które mogą pomóc w efektywnym kształceniu młodych ludzi czy też prowadzeniu zróżnicowanych badań naukowych. Ważne jest jednak, aby wykorzystywane pomoce były stosowane jedynie do użytku wewnętrznego uczelni czy innej instytucji.

2.3.5. Projekt Google

18 kwietnia 2016 r. w USA zakończył się trwający ponad 10 lat spór, który dotyczył ochrony praw autorskich oraz funkcjonowania projektu Google Books. Sprawa toczyła się od 2005 r., kiedy to do sądu wpłynął pozew, który został złożony przez Authors Guild (największą i najstarszą amerykańską organizację dla pisarzy zapewniającą pomoc prawną w sprawach dotyczących wolności wypowiedzi i ochrony praw autorskich) przeciwko spółce Google. Konflikt dotyczył skanowania oraz utrwalania zdigitalizowanej formy milionów książek, ich indeksowania, a także udostępniania w ramach opcji wyszukiwania⁴⁸. Mimo że w czasie trwania rozprawy konieczne było rozwiązanie wielu problemów związanych z prawem (również autorskim), kluczową kwestią okazało się udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy Google działa w ramach przewidzianego prawem autorskim dozwolonego użytku⁴⁹. Po przeprowadzeniu przez sąd wnikliwych analiz wydano orzeczenie korzystne dla Google. Zarówno pierwsza, jak i druga instancja sądu federalnego, a 18 kwietnia 2016 r. również Sąd Najwyższy, odrzuciły wniosek Authors Guild i odmówiły przyjęcia sprawy do ponownego rozpatrzenia.

---

⁴⁸ <http://orzecznictwo.org/ostateczne-zielone-swiatlo-dla-google-projekt-google-books-nie-narusza-przewidzianego-prawem-autorskim-dozwolonego-uzytku/> [dostęp: 15 grudnia 2016 r.].

⁴⁹ Tamże.

3. Odpowiedzialność za naruszenie prawa autorskiego w Internecie

---

3.1. Odpowiedzialność dostawcy zawartości sieci

Określenie odpowiedzialności dostawy danej zawartości stanowi najmniej problematyczną część całego procesu. Najczęściej bowiem dostawcą jest osoba albo instytucja, która udostępnia konkretne materiały (i treści) osobom trzecim, z użyciem sieci komputerowych. W przypadku kiedy publikuje materiały własne (które są tworzone przez niego), czyli jest automatycznie ich autorem lub też posiada prawa autorskie majątkowe, nie ma problemu z odpowiedzialnością prawnoautorską. W sytuacji kiedy takimi prawami nie dysponuje i udostępnia treści, które nie są jego własnego autorstwa, łamie prawo, a wszystkie te treści są nielegalne⁵⁰.

3.2. Odpowiedzialność dostawcy usług w sieciach (*service provider*)

Zakres odpowiedzialności (czy też jej znaczne ograniczenie) określono na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. 2002 r. Nr 144, poz. 1204)⁵¹. W myśl zawartych w niej zapisów dostawca w konkretnych sytuacjach nie jest zobowiązany do weryfikowania przekazywanych, przechowywanych czy też udostępnianych przez niego danych⁵². W art. 12 zaznaczono, że nie ponosi on takiej odpowiedzialności, jeśli:

- nie jest osobą inicjującą przekaz danych;
- nie wybiera w żaden sposób odbiorcy przekazu danych;
- nie wybiera, a także nie modyfikuje informacji, które są zawarte w danym przekazie⁵³.

Poza odpowiedzialnością znajduje się również naruszenie prawa autorskiego w zakresie automatycznego oraz krótkotrwałego, a także pośredniego przetrzymywania transmitowanych danych, jeśli działanie to wiąże się jedynie z przeprowadzeniem transmisji. Natomiast dane przechowuje się jedynie na czas jej trwania (bez tego niemożliwe byłoby prawidłowe zrealizowanie transmisji).

Ponadto należy podkreślić, że dostawca nie bierze odpowiedzialności za *caching* i *hosting*, czyli automatyczne oraz krótkotrwałe przetrzymywanie danych celem przyspieszenia kolejnego dostępu do nich. Warunkiem jest jednak, aby nie wprowadzał on w nich żadnych modyfikacji, a także by wykorzystywał do tego celu uznane oraz najczęściej stosowane techniki informatyczne oraz nie wprowadzał żadnych zakłóceń w zakresie ich stosowania⁵⁴.

---

⁵⁰ *Poradnik przedsiębiorcy. Odpowiedzialność za naruszenie prawa autorskiego w Internecie*, wyd. firma.pl, Wrocław 2016, s. 1–3.

⁵¹ Tamże.

⁵² Art. 12 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

⁵³ Tamże.

⁵⁴ *Poradnik przedsiębiorcy. Odpowiedzialność za naruszenie prawa autorskiego w Internecie*, s. 1–3.

3.3. Przechowywanie utworów na stronach internetowych

Wyłączenie odpowiedzialności osoby świadczącej usługi hostingowi zostało wyszczególnione w art. 14 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną: „1. Nie ponosi odpowiedzialności za przechowywane dane ten, kto udostępniając zasoby systemu teleinformatycznego w celu przechowywania danych przez usługobiorcę, nie wie o bezprawnym charakterze danych lub związanej z nimi działalności, a w razie otrzymania urzędowego zawiadomienia lub uzyskania wiarygodnej wiadomości o bezprawnym charakterze danych lub związanej z nimi działalności niezwłocznie uniemożliwi dostęp do tych danych. 2. Usługodawca, który otrzymał urzędowe zawiadomienie o bezprawnym charakterze przechowywanych danych dostarczonych przez usługobiorcę i uniemożliwił dostęp do tych danych, nie ponosi odpowiedzialności względem tego usługobiorcy za szkodę powstałą w wyniku uniemożliwienia dostępu do tych danych. 3. Usługodawca, który uzyskał wiarygodną wiadomość o bezprawnym charakterze przechowywanych danych dostarczonych przez usługobiorcę i uniemożliwił dostęp do tych danych, nie odpowiada względem tego usługobiorcy za szkodę powstałą w wyniku uniemożliwienia dostępu do tych danych, jeżeli niezwłocznie zawiadomił usługobiorcę o zamiarze uniemożliwienia do nich dostępu. 4. Przepisów ust. 1–3 nie stosuje się, jeżeli usługodawca przejął kontrolę nad usługobiorcą w rozumieniu przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów”⁵⁵.

Z kolei usługodawca może zostać pociągnięty do odpowiedzialności przede wszystkim wtedy, kiedy posiada odpowiednią wiedzę na temat tego, że konkretny utwór stanowi naruszenie praw autorskich osób trzecich (zwielokrotnianie utworu czy też nieuprawnione udostępnianie go innym osobom)⁵⁶. Dodatkowo będzie również ponosił odpowiedzialność, jeśli okaże się, że pozostaje on w zwłoce w uniemożliwieniu dostępu do danych czy do utworu, którego przetrzymywanie stanowi naruszenie praw autorskich, jeśli otrzymał odpowiednie urzędowe zawiadomienie dotyczące działania bezprawnego czy też otrzymał inną, choć równie wiarygodną informację, że utwór jest przechowywany w sposób bezprawny⁵⁷.

3.4. Odpowiedzialność użytkownika końcowego

W myśl art. 23 ustawy o prawie autorskim każdy ma prawo nieodpłatnego korzystania z utworów, które zostały już rozpowszechnione. Może się to odbywać jedynie do użytku własnego. Ponadto w ust. 1 tego artykułu podkreślono, że nie trzeba posiadać specjalnego zezwolenia twórcy na przejściowe czy też incydentalne zwielokrotnienie utworu, który nie ma samodzielnego znaczenia gospodarczego, a stanowiące część całego procesu twórczego, natomiast jego zwielokrotnienie ma na celu przede wszystkim umożliwienie:

- przekazu utworu w systemie teleinformatycznym pomiędzy konkretnymi osobami trzecimi;
- wykorzystywania utworu zgodnie z prawem⁵⁸.

Oznacza to, że taki użytkownik może korzystać z utworów, jeśli zostały one na określony czas skopiowane do pamięci RAM jego własnego komputera i wyświetlone na nim (do jego własnego użytku). Chodzi jedynie o proces zapoznania się z utworem. Z tego też względu,

⁵⁵ J. Barta, *Przechowywanie utworów na stronach internetowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2009, nr 3, s. 5–10.

⁵⁶ Tamże.

⁵⁷ Tamże.

⁵⁸ Art. 23¹ ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

nawet jeśli okaże się, że utwór w sieci został udostępniony nielegalnie, żaden użytkownik końcowy nie może tego jednoznacznie stwierdzić. Oznacza to, że zapisanie takiego utworu celem zapoznania się z nim nie stanowi naruszenia praw twórcy. Naruszeniem jest zapisanie utworu na dysku, jeśli nie ma się uprawnień do podjęcia takich działań.

3.5. Odpowiedzialność za odesłania

Odesłania odnoszą się do działań, które kierują użytkowników sieci do innych stron internetowych, jak również sprowadzają się do „ściągnięcia” pozostałych stron internetowych albo ich fragmentów na stronę, na którą użytkownik aktualnie przebywa. Zwykle działania te są wywoływane przez kliknięcie w wyznaczone miejsce. Wyróżnia się następujące formy odesłań: linki, hyperlinki, *deep linking*, *flaming*, *inline links*⁵⁹.

Najbardziej problematyczną kwestią jest pytanie, „czy osoba, która instaluje swoją stronę internetową czy też osoba, która decyduje się na umieszczanie pewnych treści na stronach ogólnodostępnych, powinna godzić się z faktem, że pozostałe osoby mogą wykorzystywać odesłania do niej oraz do jej treści”⁶⁰. Okazuje się, że osoba taka musi uwzględniać taką ewentualność, ponieważ publikując swoje materiały w sieci, udostępnia je innym. W ten sposób wyraża niejako automatyczną zgodę możliwość odsyłania do ich treści.

Należy jednak pamiętać, że odesłania nie mogą prowadzić do stron, których treści są niezgodne z prawem. Co ciekawe, mogą natomiast odsyłać do treści, które są chronione prawem autorskim (tak długo, jeśli nie wprowadzają w nim żadnych modyfikacji, czy dopóki podane są źródło i autor)⁶¹.

3.6. Blokowanie dostępu do platform internetowych przez dostawcę Internetu

---

Najlepszym przykładem pozwalającym na omówienie tego zagadnienia jest przedstawienie wyroku wydanego przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 27 marca 2014 r. – sprawa pomiędzy UPC Telekabel W GmbH a Constantin Film Verleih GmbH oraz Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH⁶².

Telekabel to spółka zajmująca się dostarczaniem klientom dostępu do określonych stron internetowych. Jak ustalili wnioskodawcy, z wykorzystaniem tych stron dochodzi do naruszenia praw autorskich poprzez udostępnianie czy pobieranie filmów bez uzyskania odpowiedniej zgody wnioskodawców⁶³.

Zadaniem Trybunału było określenie, czy możliwe jest wydanie nakazu, na podstawie którego dostawca musiałby zakazać dostępu do wybranych stron naruszających prawa autor-

---

⁵⁹ K. Moruń, *Odpowiedzialność prawna za odesłania w Internecie*, PPH, 13/2007: <http://www.lex.pl/akt/-/akt/odpowiedzialnosc-prawna-za-odeslania-w-internecie> [dostęp: 19 grudnia 2016 r.].

⁶⁰ Tamże.

⁶¹ Tamże.

⁶² Sprawa C-314/12, <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-314/12&language=PL> [dostęp: 19 grudnia 2016 r.].

⁶³ <https://portalprawait.com/entry/blokowac-czy-nie-blokowac-zakazywac-dostarczania-dostepu-do-stron/> [dostęp: 19 grudnia 2016 r.].

skie. Dodatkowo konieczne było określenie, czy taki zakaz nie stanowiłby naruszenia wolności prowadzenia działalności gospodarczej lub dostępu do informacji.

W przekonaniu TSUE dostawca to pośrednik, którego usługi wykorzystuje osoba trzecia do naruszenia praw autorskich. Dlatego też sąd krajowy ma możliwość wydania stosownego nakazu względem dostawcy. Oznacza to, że dostawca internetu może zakazać dostarczania internautom dostępu do wybranych stron www, które dopuszczają się naruszenia praw autorskich. Zablokowanie takiej strony internetowej nie stanowi również podważenia istoty praw podstawowych⁶⁴.

3.7. Piractwo i transfer plików MP3

Pliki MP3 mogą z jednej strony być traktowane jako potencjalne zagrożenie dla rozwoju rynku, a z drugiej również jako szansa. Wynika to przede wszystkim z faktu, że o ile sam format MP3 nie jest nielegalny, o tyle prawie 90% plików, które pojawiły się w Internecie, zostały tam zamieszczone z naruszeniem praw autorskich⁶⁵. Okazuje się bowiem, że utwór w tym formacie może pobrać każdy i każdy może stworzyć własny zestaw nagrań i dowolnie go rozprzestrzeniać (wysyłanie pojedynczych plików lub udostępnianie na stronie internetowej czy na popularnych torrentach). Format ten umożliwia wprowadzanie dowolnych modyfikacji w utworze, co w znacznym stopniu narusza jego integralność. Warto jednak podkreślić, że wprowadzanie jakichkolwiek zmian, wycinanie fragmentów czy dodawanie nowych w danym utworze i zapisanie zmienionej wersji nie powoduje automatycznie stworzenia nowego dzieła. Mamy tutaj do czynienia z wprowadzeniem zmian w zakresie kolejności realizowania poszczególnych, usamodzielnionych części utworu⁶⁶.

W walkę z piractwem i nielegalnym transferem plików MP3 angażuje się również coraz więcej artystów, np. Metallica⁶⁷. Jednocześnie pojawiają się także specjalne serwisy, które gromadzą legalną muzykę. Po wykupieniu odpowiedniego abonamentu czy też po nabyciu w promocyjnych cenach konkretnych plików można odtwarzać utwory muzyczne na swoim telefonie czy komputerze. Dzięki temu pobieranie plików MP3 nie jest już tak atrakcyjne. Zwykle bowiem w aplikacjach czy w specjalnych serwisach umieszczane są utwory lepszej jakości, z pewnego źródła, bez żadnych dodatkowych zagrożeń (np. ściągnięcie wirusa).

Warto jednak dodać, że MP3 to również możliwość dotarcia do większej grupy odbiorców. Jest to szczególnie istotne dla młodych twórców, którzy mogą nagrywać swoje produkcje, udostępniać je w Internecie, a tym samym – stopniowo zyskać rozgłos. Bez takiego narzędzia nie mieliby dostępu do rynku i publiczności.

---

⁶⁴ Tamże.

⁶⁵ P. Wąglowski, *Utwór muzyczny w internecie (MP3) – wybrane zagadnienia*, wyd. Vagla.pl 2001, <http://prawo.vagla.pl/vagla> [dostęp: 19 grudnia 2016 r.].

⁶⁶ Tamże.

⁶⁷ Tamże.

Podsumowanie

Problematyka praw autorskich i ich ochrona w Internecie jest zagadnieniem niezwykle złożonym, wielowymiarowym, a przede wszystkim takim, które dopiero się kształtuje. Oznacza to, że obowiązujące przepisy dotyczące problematyki praw autorskich i zasad ich ochrony nie zawsze znajdują zastosowanie w przestrzeni internetowej. Dzieje się tak głównie dlatego, że większość regulacji powstała na długo przed postępem technologicznym, a co za tym idzie – nie uwzględniają one żadnych czynników czy uwarunkowań determinujących funkcjonowanie Internetu w przestrzeni publicznej.

Z biegiem czasu rozwój różnego rodzaju utworów powiązanych ze środowiskiem komputerowym i internetowym wymusił na ustawodawcy wprowadzenie konkretnych zmian. Stopniowo wprowadzane są zapisy czy interpretacje pozwalające na rozwiązywanie najczęściej pojawiających się sporów lub problemów. Wszystko to powoduje, że prawa autorskie są obecnie jednym z najszybciej i najbardziej dynamicznie zmieniających się regulacji prawnych.

Mimo wprowadzanych kolejnych zmian okazuje się jednak, że w dalszym ciągu pojawiają się kwestie, których nie uregulowano, które w dalszym ciągu budzą wiele wątpliwości i przyczyniają się do powstawania nowych sporów. Jednocześnie, przez ciągłe luki prawne oraz przez trudności z uwzględnieniem każdego rodzaju utworu i działalności internetowej, nieustannie dochodzi do nadużyć. Ich rozstrzygnięcie jest zwykle bardzo skomplikowane i czasochłonne.

Wszystko to powoduje, że mimo obowiązujących przepisów, które można zastosować również do przestrzeni internetowej, konieczne jest dalsze tworzenie bardziej precyzyjnych regulacji prawnych, które specjalizują się wyłącznie w określeniu zasad obowiązujących w Internecie.

Bibliografia

- Barta J., *Prawo autorskie*, wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Barta J., *Przechowywanie utworów na stronach internetowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2009, nr 3.
- Basińska J., *Kiedy przedruk tekstu w Internecie jest legalny*, „Prawo. Gazeta Prawna” 2010, nr 10.
- Flisak D., *Utwór multimedialny w prawie autorskim*, wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2008.
- Howorka B., *Biblioteka cyfrowa i prawa autorskie*, „Bibliotekarz” 2006, nr 10.
- Janas F., *Kierunki zmian polskiego prawa autorskiego*, wyd. VaGla.pl, Poznań 2002.
- Kocójowa M., *Przestrzeń informacji i komunikacji społecznej*, wyd. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Bibliotekarstwa i Informatyki” 2004, nr 10.
- Markiewicz R., *Zabawy z prawem autorskim*, wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Moruń K., *Odpowiedzialność prawna za odesłania w Internecie*, PPH, 13/ 2007: <http://www.lex.pl/akt/-/akt/odpowiedzialnosc-prawna-za-odeslania-w-internecie>.
- Niżakowska A., *Prawo do integralności utworu*, wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2007.
- Okoń Z., *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- Pinkalski Z., *Wyłączenie spod ochrony prawnoautorskiej – art. 4 prawa autorskiego i przepisów pokrewnych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2009, nr 4.
- Poradnik *Przedsiębiorcy. Odpowiedzialność za naruszenie prawa autorskiego w Internecie*, wyd. firma.pl, Wrocław 2016.
- Poszewicki A., *ABC praw autorskich*, wyd. FIKA, Olsztyn 2012.
- Późniak-Niedzielska M., *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Zarys wykładu*, wyd. Branta, Bydgoszcz–Warszawa 2007.
- Szyjewska-Bagińska J., *Utwór multimedialny jako elektroniczna baza danych*, wyd. OW Branta, Bydgoszcz–Szczecin 2010.
- Ślęzak P., *Prawo autorskie. Podręcznik dla studentów szkół filmowych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2015.

AKTY PRAWNE

- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 666, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2016 r. poz. 1030, z późn. zm.).

STRONY INTERNETOWE

<http://orzecznictwo.org/ostateczne-zielone-swiatlo-dla-google-projekt-google-books-nie-narusza-przewidzianego-prawem-autorskim-dozwolonego-uzytku/>

<https://portalprawait.com/entry/blokowac-czy-nie-blokowac-zakazywac-dostarczania-dostepu-do-stron/>

Wagłowski P., *Utwór muzyczny w internecie (MP3) – wybrane zagadnienia*, wyd. Vagla.pl, <http://prawo.vagla.pl/vagla>.

Wiśniewska M., *Wyłączenie spod ochrony autorskoprawnej*, http://lexplay.pl/artukul/prawo_autorskie/Wylaczenie-spod-ochrony-autorskoprawnej